

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Vers. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

nam electionem statuunt esse ex fide prævisa: meritū
tamen non agnoscunt. Consulat lector scripta Vor-
stii, Greuinchouii, aliorum. Ex prævisis actionibus
dari etiam multi veterum censuerunt. Hierony. Rom.
8. & 9. & Galat. 1. & Epistol. ad Hedibian. Chryso-
stomus homil. 16. & in Epistol. ad Ephes. Theodor. in
Rom. 8. & 9. Theophylactus eodem loco. Anastas-
ius Nizenus lib. de questionibus Scripturæ, quæstio.
59. Imo innuit Augustinus libr. 1. ad Simplicianum
quæstio. 2. T. 4. Vbi de his longa est disputatio ad cap-
ut 9. Epistol. ad Rom. pertinens.

Verumtamen multis ille locis expresse asserit, electionem præcedere. vt lib. de corrept. & gratia, & Rom. 8, & 9. ostendi. Aliter tamen Prosper lib. 2. cap. vltimo de vocatione gentium. Fulgentius lib. 1. ad Monimum. Hugo in Epistol. Rom. Ex hoc igitur loco nihil vel in hanc, vel illam partem concludi potest. Nam opera & merita finem & executionem, adeoque decretum Dei, quod de executione factum est, non electionem ipsam respiciunt.

QVÆSTIO III.

Quis oculus malus?

§. 1. **O**culus malus, seu oculus nequam, qui ⁱⁿ *invidia* dicitur, recto, bono, simplici opponitur. Præcipue inuidiam, & liuorem designat, qui etiam in vultu tacentium, quodam nubilo se prodit. Oculus vero, vt Matthæi 6. Lucæ 11. animus est vitiosus & malignus, sicut oculus bonus, animus bonus, & liberalis. Ecclesiastici 31. Inuidia se appellatur. Merito autem oculorum nomine totus homo describitur. Nam ingenium oculorum formâ & colore deprehenditur. Oculi animorum indices sunt, etiam si latere velint. Ideo simulators solent præcipue oculos erudire, vt sese animo accommodent. Vt enim oculus integram hominis effigiem reddat, ita quoque integri hominis est imago, nisi summo artificio fallat. In oculis luxuries, ira, inuidia, omnia vitia, virtutesque & affectus boni residunt, in his animus habitare dicitur.

S. 2. Buluhergerus eos notari aſſerit: qui cum Petro clamant: ecce nos reliquimus omnia. Calumniam eſt in reſiſioſos, qui non ignorant, multis, qui in mediis diuitijs & honoribus verſantur, maiora caritatis præmia decernenda, quam ſibi: & ſi illis inuidet, iam ſua perdidit, de alienis bonis dolendo. Petro autem Chriſtus nec inuidiam, nec aliud vitium obicit, ſed per benignè reſpondet, nec Apoſtoloſ nouiſſimos dicite eſſe, ſed potius ſelluros ſuper duodecim thronos, & iudicatuſ.

VERSVS 16.

*Sic erunt nouissimi primi, & primi
nouissimi, multi enim sunt vocati
pauci vero electi.*

QVÆSTIO I.

Qui primi, qui nouissimi?

§. 1. **H**ortatur Apostolos, ne ideo securi sint, quia primi vocati sint, ne cuius alius insulset. Fieri enim, vt primos multi ex posterioribus antecendant. At qui primi, qui nouissimi sint, magna est controuerſia. Chryſoſtomus primos esse Iudeos, qui initio vocati salutem persequuntur, & eos Chritianos, qui e

virtutis fastigio in vitorum barathrum inciderunt.
 Nouissimos enim hos factos, quod deterius est, nol
 esse, & grauiore damnatione plecti. Nouissimos eni
 tem qui facti sunt primicos esse, qui è vitiis emergunt,
 & ad virtutem eluctantur.

Barradins noſter etiam de Iudæis & gentibus in-
terpretatur ex Luc. 13. 27. cum diceret Chriſtus: *multi
ſunt vocati, & v. 24. Quia multi dico vobis quærent in-
trare, & non poterunt.*

Adiungit: Et ecce sunt nouissimi, qui erunt primi. & sunt primi, qui erunt nouissimi.

Stigitur apud Lucam nouissimi sunt, qui rege-
cidunt; igitur & apud Matthæum. Vn cum huius in-
terpretationis obſta- & videtur, quod primi etiam, &
intermedii denarium accipiunt: omnes igitur beati
sunt. Nec ob querelas primos Patres familias denario
priuat, ſed, Tolle, inquit, quod tuum eſt. Voloh-
das ſicut & tibi. Reſpondent huius ſententie
doctores, non omnia, que in parabola ſunt, accommo-
danda eſſe, quod verum eſt: hic tamen locum illius
exceptio non poteſt habere. Non enim emblemata
denarii ſolutio, ſed ad ipſum corpus parabole perti-
net; de denario pacti ſunt, aliis promiſſum id quod
iuſtum eſt, id non eſt ornatus, ſed ſignificationis cau-
ſa poſitum. Totum autem in eo veritatis parabole
myſterium, quod & qui hora vndecima, & nona, &
ſexta, & tertia venerunt, acceperint denarium, vnum
eundemque, & nouiſſimis primo perolatum ſit, ita-
que, & ad myſterium pertinet, quod primi acce-
perint denarium. Non autem illi de damnatione,
ſed paritate præmiſſi queruntur. Itaque & patrum ſen-
tentia nolim recedere, qui comparationem, inter bea-
torum præmia docent inſtitui. Quod ſi primi acce-
pientes denarium, & murmurantes, non faciunt ad
parabolæ integritatem, nec accommodari eam pat-
tem ad aliquam ſignificationem oportet, nec ergo
etiam pactum de denario ſignificationem habet: cum
enim pactus eſt, ſi non dedit: ſi illa igitur, que cum
primis acta ſunt, nihil ſignificant, ſed decortantur
gratia apponuntur, paratio etiam de aliis inſtituen-
da erit. Ideoque tota parabola fine vllæ ſignificatio-
nis fuerit. Tota enim eius viſ & Oeconomia veritatis
comparatione temporis, quo laborarunt, & æqualita-
te mercedum, conferunturque primi, & nouiſſimi
Quæ collatio locum non habet, ſi primis damnatio,
nouiſſimis beatitudo obuenit.

Primi igitur dicendi sunt, qui prima etate vel tem-
pore vocati Deo fuerunt, magnosq; pertuleret la-
bores, quos tamen alii postea vocati, & exiguos spacio
in vinea Domini laborantes meritis adaequarunt, qui
bus eadem proinde merces persoluitur.

§. 2. Bullingerus primos vocat, qui suis meritis fi-
dunt. Nouissimos, qui de meritis nihil presumunt.
Et Musculus. Docent enim illi in primis impietatem
esse cum iactantia, eos exprobrare DEO sua me-
rita.

Respondeo. Ad improbam eos sententiam bonorum operum & meritorum odio petrahi. Adeo vero insaniunt, vt causam suam aduersus Petrum, Christum agere insituant. Petrum aut factus fuisse meritum, & ambitiosè quidem. Quod si meriti esset, relinquendis omnibus exstimator, Catholicorum iugitum in sententia erat, qui merita agnoscunt, in eo tamen peccabat, quod ea ambitiose laudare. Imò Caluanianis credimus, in Christum erat inmeritis, in iudicis & hypocritis; nam tales esse contendunt, merita bonorum operum esse concedunt. Hoc enim crimen in Petro non leuius esse potuit, quam in nobis, si crimen fuisset. At nec Christus esse accusat hypocritas, & in iactantia, nec nos crimen fingere oportet.

ubi Christus primum pollicetur. Ambitioni autem & errori de meritis debet resistere, non firmare mercedis pollicitatione hæret. Debat enim dicere. Omnibus relinquendis nihil meriti estis, sed peccatum suanatura mortale a vobis commissum est, peccatum nullo premio remunerandū, sed milles milles inferno dignū. Verum longè alia mens filii Dei, verba vite æternæ habentis. Nam proposito brauiō ad certamen discipulos hortabatur. Absurdissima igitur est interpretatio. Primi, hoc est, hypocritæ, qui spreta Christi gratia suis confidunt meritis, ut Petrus & Apostoli, erunt nouissimi. Hoc est: Æternū damnabuntur. Et nouissimi, hoc est, qui non confidunt suis meritis, sed de electione sua certissimi sunt, erunt primi, hoc est, Primi in celesti gloria dignitatis. Itaque primi qui toto die laborant, hypocritæ fuerunt, iuxta aduersarios, denarium pactus est Pater familias, sed labores rogo pensatur, imo denarius, quem dedit, inferi fuerunt, & illi adeo stolidi, ut plus peterent. Neque obstat textus apud Lucam. Eadem enim conclusiones ac sententiæ ex diuersis deducuntur, & ad varia probanda adhibentur, ut alias ostendi.

QVÆSTIO II.

Quomodo multi vocati, pauci electi?

§. 1. Vm nouissimorum & primorum commutationem prædixisset, concludit generaliter sententia. Multos vocatos, paucos electos. Ne quis miretur quod dixerat. Primos fore nouissimos, & contrariō fore nempe, ut illis qui longissimo tempore in Ecclesia laborant, æquentur alii, quorum exiguo tempore floruit industria: subiicit sententiam sane terribilem, modō primos vocatos cedere saepe postea, verum etiam ipsos vocatos, post longos in vinea labores repudiari & præmio excidere. Non modo non exsultant, sed omnino pereunt aliquando, ut in Lucifero, in Origene, Tertulliano, alisque exemplis nos edocent. Argumentum est igitur à minore. Si enim id fit in Ecclesia, quod minus conueniens, magis ablatum esse videtur, ut nempe retro acti labores in irum cadant, nec vlla præmia sed æternæ damnatio fatigatos accipiat, quia defuit perfectio, quæ est tantum electorum: mirum videri non debet, inter ipsos vocatos non esse ex tempore vocatōis, etiam operum merita, & mercedis disparitatem; quid enim noui illis contingere dicemus, si opinione minorem mercedem accipiant, cum multi excedant, pauci saluentur. Itaque priores non modo sequentibus se opponere non debent, sed etiam vereri, ne cum postea sint electi, ipsi sint reprobi. Atque hæc ita dicuntur, non quod non etiam nouissimorum aliqui excedant, nam hoc par est periculum omnibus, quacumque hora vocatis, sed quia magna admiratio, & conturbatio otiri solet, cum manifeste deservunt illi, quorum diu in Ecclesia spectatus labor & vita probata est.

§. 2. Caluinus cum negasset, priore sententia qua dicuntur, Primi fore nouissimi, & nouissimi fore primi, confiteri Iudeos sentibus, aut reprobos electis; monuit quadrare, allueverat, quæ à quibusdam interpretatur sententia; multi vocati, pauci electi.

Quadrare sententiam iam ostendi, & quid negat, Christi auctoritati derogat. Additur etiam particula causalis, ut appareat alicuius esse dicti probationem. Imo etiam Caluini expositio admittere sententiam illam potest. Ille hoc Christum voluisse existimat: Eum qui prior vocatus est, alacrius currere oportere: alios ad communem palmā admittere libenter. Apostolos

vero; quia Ecclesiæ primitiæ fuerūt, eximii sibi aliquid sumere, eos moneri etiam. Alios, qui postea vocandi sunt, eiusdem gloriæ fore. Quia Deus nemini obstrictus sit, sed vocare quoscumque vult, & vocatis præmiū quale visum est, rependere. Summa igitur est: Inter eos qui prius aut posterius vocati sunt, præmiū non esse maius, aut ex temporum diuersitate. Imo crebro vocatos ex integro deficere.

VERSVS 17. 18. 19.

Et ascendens Iesus Ierosolymam assumpsit duodecim discipulos secreto, & ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis & condemnabunt eum morte, Et tradent eum gentibus ad ludendum & flagellandum & crucifigendum & tertia die resurget.

QVÆSTIO I.

Cur passionem prædicat?

§. 1. Ascendit Ierosolymam ad agnum paschalem immolandum, & ut ipse verus agnus, pro mundo cadat victima. In Græcis additur *ἐν ἰερὺ*, in ierusalem, quod etiam Syrus habet; vetus interpret non legit. Iam passionem tertio prædicat, ut minus turbentur, nam vident fieri, quod prædictum fuit. Secreto autem id facit, turba nondum id constare voluit *ἡ ἄνθρωπος* bairubai valbum, inter se & ipsos, habet Syrus. Discipulos autem præcipue animari meditatione tanti certaminis oportuit, ne animo deicerentur, & spem omnem præciam Domini morte existimarent: deinde labores & crucis contumeliam, non autem quietem & mundi dignitates sibi proponerent. Cognoscerent etiam Dominum sponte, non coacte in mortem toties prædictam ire, ut se etiam resurrectionis spe erigerent, postquam primam prædictionem euenisse vidissent. Ita Chrysostomus, Theophylactus ceteri. Voluit & nobis identidem in memoriam reduci, quā in re nostra salus consisteret, quo nos precio redemerit.

VERSVS 20.

Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo.

QVÆSTIO I.

Quid Salome petit?

§. 1. Marcus cap. 10. 35. Filios ipsos accessisse dicit: Nam ab ipsis initium petitionis erat, trempe matrem illi subornarant, hæc filiorum ambitioni matunt. tēnis notis subleuit, Atque vobis, inquit Chrysostomus, pudore scilicet ambitionis matrem producant. Audierant de sedib. duodecim, inter eas sibi primas